

Α΄ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2003/51/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2003 για την τροποποίηση των Οδηγιών του Συμβουλίου 78/660/ΕΟΚ, 83/349/ΕΟΚ, 86/635/ΕΟΚ και 91/674/ΕΟΚ σχετικά με τους ετήσιους και τους ενοποιημένους λογαριασμούς εταιριών ορισμένων μορφών, τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών επιχειρήσεων (Ε.Ε. L178/17-7-2003)»

Ι. Γενικές Παρατηρήσεις

Το υπό εξέταση νομοσχέδιο ενσωματώνει στο εσωτερικό μας δίκαιο την Οδηγία 2003/51/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18-6-2003 για την τροποποίηση των Οδηγιών 78/660/ΕΟΚ, 83/349/ΕΟΚ, 86/635/ΕΟΚ και 91/674/ΕΟΚ σχετικά με τους ετήσιους και τους ενοποιημένους λογαριασμούς εταιριών ορισμένων μορφών, τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών επιχειρήσεων (εφεξής η «Οδηγία»).

Όπως είναι γνωστό, ο Κανονισμός (ΕΚ) 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19-7-2002 προβλέπει ότι από το έτος 2005 και μετά όλες οι εταιρίες των οποίων οι μετοχές αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, καταρτίζουν υποχρεωτικά τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις τους βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, ΔΛΠ (ή Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, ΔΠΧΠ), τα οποία υιοθετούνται προς εφαρμογή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Προκειμένου να εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η εφαρμογή ενός ΔΛΠ, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ανωτέρω Κανονισμού, θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να βρίσκεται σε αρμονία με τη βασική αρχή

2

που διέπει την τέταρτη Οδηγία 78/660/ΕΟΚ περί των ετήσιων λογαριασμών εταιριών ορισμένων μορφών και την έβδομη Οδηγία 83/349/ΕΟΚ σχετικά με τους ενοποιημένους λογαριασμούς, σύμφωνα με την οποία οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (ατομικές και ενοποιημένες) πρέπει να δίνουν την πραγματική εικόνα του ενεργητικού και παθητικού, της οικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσης των εταιριών.

Σκοπός της Οδηγίας, η οποία ενσωματώνεται στο εσωτερικό μας δίκαιο με το υπό εξέταση Νσχ, είναι η τροποποίηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου που διέπει την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων των εταιριών (κατά βάση οι προαναφερθείσες Οδηγίες 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ), προκειμένου να παρέχεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να ενσωματώσουν διατάξεις με τις οποίες οι λογιστικοί κανόνες που εφαρμόζονται σε εταιρίες οι οποίες δεν εφαρμόζουν τα ΔΛΠ, να προσεγγίσουν τις αντίστοιχες ρυθμίσεις των ΔΛΠ, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται ίση μεταχείριση μεταξύ εταιριών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ και αυτών που δεν τα εφαρμόζουν, καθώς και η συνοχή των κοινοτικών λογιστικών κανόνων με τα ΔΛΠ.

Δεδομένου ότι η Οδηγία δεν αποσκοπεί τόσο στο να τροποποιήσει τους ισχύοντες κανόνες όσο στο να παράσχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προσαρμόσουν, κατά το μέτρο που κρίνουν αναγκαίο, την υφιστάμενη λογιστική νομοθεσία τους στα ΔΛΠ, οι περισσότερες ρυθμίσεις της (με εξαίρεση την τροποποίηση ορισμένων διατάξεων που αφορούν στον έλεγχο των εταιριών και το περιεχόμενο της έκθεσης διαχείρισης του διοικητικού συμβουλίου) είναι προαιρετικές για τα κράτη μέλη, τα οποία μπορούν να αποδεχθούν και να υιοθετήσουν μέρος ή το σύνολο αυτών. Η επιλογή αυτή του κοινοτικού νομοθέτη συμβαδίζει και με την αντίστοιχη ευχέρεια που παρέχεται από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1606/2002 στα κράτη μέλη να επιβάλλουν την εφαρμογή των ΔΛΠ και σε εταιρίες των οποίων οι μετοχές δεν αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά.

II. Παρατηρήσεις επί των επιμέρους άρθρων του Νσχ

1. Επί του άρθρου 1 παρ. 1

Το άρθρο 1 παρ.1 της Οδηγίας, με την οποία τροποποιείται το άρθρο 2 παρ.1 της Οδηγίας 78/660/ΕΟΚ, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν ή να απαιτούν την ενσωμάτωση και άλλων οικονομικών καταστάσεων στους ετήσιους λογαριασμούς, πέραν των προβλεπόμενων μέχρι σήμερα εγγράφων, ήτοι του Ισολογισμού, του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως», του «πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων» και του προσαρτήματος (βλ. Οδηγία 78/660/ΕΟΚ και άρθρο 42α παρ.1 του κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει).

Στο πλαίσιο της ανωτέρω παρεχόμενης από την Οδηγία ευχέρειας, επιλέγεται από τον εθνικό νομοθέτη να προστεθούν στα ανωτέρω υποχρεωτικά μέχρι σήμερα οικονομικά στοιχεία, και η κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων και η κατάσταση ταμειακών ροών. Η νέα αυτή υποχρέωση αφορά μόνο τις εταιρίες που συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, καθώς και τις ενοποιούμενες με αυτές επιχειρήσεις. Η επιλεκτική θέσπιση της σχετικής υποχρέωσης μόνο για εταιρίες που συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και όχι για το σύνολο των εταιριών δημιουργεί προβληματισμό ως προς την ενσωμάτωση της σχετικής διάταξης της Οδηγίας (άρθρο 1 παρ.1, με το οποίο προστίθεται νέο εδάφιο στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 της τέταρτης Οδηγίας 78/660/ΕΟΚ), δεδομένου ότι, όπου ο κοινοτικός νομοθέτης ήθελε να επιτρέψει την επιλεκτική εφαρμογή κανόνων σε ορισμένες μόνο κατηγορίες εταιριών ή μόνο στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, το προέβλεψε ρητά (βλ. ενδεικτικά, άρθρο 1 παρ. 2, 8 και 12 της Οδηγίας).

Σημειώνεται, ότι για τις εταιρίες των οποίων μετοχές ή άλλες κινητές αξίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, η δημοσίευση κατάστασης μεταβολών ιδίων κεφαλαίων και κατάστασης ταμειακών ροών είναι ούτως ή άλλως υποχρεωτική δυνάμει του Κανονισμού (ΕΚ) 1606/2002 (βλ. άρθρο 135§4 κ.ν. 2190/1920 και ΚΥΑ Οικονομίας & Οικονομικών και Ανάπτυξης 23861/587/4-6-2004, ΦΕΚ Β' 913/18-6-2004 και 6511/172/10-1-2006, ΦΕΚ Β' 237/23-2-2006).

2. Επί του άρθρου 1 παρ. 2

Με την προτεινόμενη παράγραφο, όπως διαμορφώθηκε μετά την από 26-7-2006 Συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Παραγωγής και Εμπορίου, θεσμοθετείται ως γενική αρχή του λογιστικού δικαίου ότι, κατά την αναγραφή των αριθμητικών στοιχείων στους λογαριασμούς Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Χρήσεως, λαμβάνεται υπόψη η ουσία της απεικονιζόμενης συναλλαγής και του σχετικού διακανονισμού. Ως προς τη ρύθμιση αυτή δεν γίνεται χρήση της παρεχόμενης από την Οδηγία ευχέρειας να εφαρμόζεται σε ορισμένες μόνο κατηγορίες εταιριών ή μόνο για τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, αλλά, αντίθετα, εφαρμόζεται στο σύνολο των κεφαλαιουχικών εταιριών.

Η ρύθμιση αυτή είναι σύμφωνη με τη βασική προσέγγιση των ΔΛΠ, σύμφωνα με τα οποία, η ουσία υπερέχει του τύπου (substance over form approach). Θα πρέπει όμως να επισημανθεί ότι η θεσμοθέτηση της γενικής αυτής ρήτηρας, για να είναι αποτελεσματική, θα είναι ίσως χρήσιμο να συνοδευθεί από αντίστοιχες τροποποιήσεις των επιμέρους περιπτώσεων όπου οι ισχύο-

ντες σήμερα λογιστικοί κανόνες του κ.ν. 2190/1920, του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (ν. 1041/1980 αρ. 47 επ. και π.δ. 1123/1980, όπως ισχύει) και του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (π.δ. 186/1992) διαφοροποιούνται από την ανωτέρω αρχή, ακολουθώντας την προσέγγιση, ότι η λογιστική απεικόνιση βασίζεται στον νομικό χαρακτηρισμό της συναλλαγής παρά στην οικονομική ουσία της (λ.χ. χρηματοδοτική μίσθωση). Περαιτέρω, είναι πιθανόν να προκαλέσει και ερμηνευτικές αμφισβητήσεις ως προς το ποιοι λογιστικοί κανόνες τροποποιούνται σιωπηρά, κατόπιν της ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο της ανωτέρω γενικής αρχής, καθώς επίσης και ως προς το αν οι εταιρίες θα πρέπει να προβούν σε αναμόρφωση των οικονομικών τους καταστάσεων της προηγούμενης χρήσης, ώστε να είναι συγκρίσιμες με αυτές που θα καταρτισθούν με βάση τη νέα αρχή. Επίσης, θα ήταν ίσως σκόπιμο να συνοδευθεί η ανωτέρω ρύθμιση από αντίστοιχες τροποποιήσεις της φορολογικής νομοθεσίας και κυρίως των διατάξεων που αφορούν στην φορολογική έκπτωση των δαπανών, οι οποίες σήμερα ακολουθούν τις επιταγές της λογιστικής νομοθεσίας.

Σημειώνεται, ότι για τις εταιρίες που εφαρμόζουν δυνάμει του Κανονισμού (ΕΚ) 1606/2002 τα ΔΛΠ, τα οποία, όπως προαναφέρθηκε, ακολουθούν την ίδια προσέγγιση στο ζήτημα αυτό (βλ. ενδεικτικά το ΔΛΠ 17 αναφορικά με τον λογιστικό χειρισμό των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης), το θέμα αυτό έχει λυθεί, δεδομένου ότι, σε αυτές, αφενός, δεν εφαρμόζονται οι κανόνες του κ.ν. 2190/1920, του Ενιαίου Γενικού Λογιστικού Σχεδίου και του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και, αφετέρου, με τους ν. 3229/2004 και 3301/2004 έχουν θεσπισθεί ειδικοί κανόνες για τη φορολογική τους μεταχείριση.

Ως προς τη χρήση του όρου «διακανονισμός», ο οποίος απαντά και στο ελληνικό κείμενο της Οδηγίας και αποτελεί απόδοση του χρησιμοποιούμενου και στα ΔΛΠ όρου *settlement*, παρατηρείται ότι, ενδεχομένως, δεν αποδίδει ορθά το νόημα της Οδηγίας. Ο διακανονισμός έχει την έννοια της συμφωνηθείσας ρύθμισης ως προς τη σταδιακή ή μελλοντική εν γένει καταβολή οφειλής, ενώ η χρήση του όρου *settlement* από την Οδηγία έχει μάλλον ευρύτερο περιεχόμενο και καταλαμβάνει τόσο την κατ' ΑΚ 416 καταβολή, ως προσήκουσα και συμφωνηθείσα εκπλήρωση της παροχής, όσο και κάθε άλλον τρόπο (πέραν του αρχικώς συμφωνηθέντος) απόσβεσης της ενοχής, μεταξύ των οποίων και οι αναφερόμενοι στα ΑΚ 419 επ. (πρβλ. Μάτσο, Οι τροποποιήσεις του κ.ν. 2190/1920 με τον ν. 3460/2006 για την αποτίμηση των χρηματοπιστωτικών μέσων στην «εύλογη αξία», Συνήγορος 55/2006, σελ.18).

3. Επί του άρθρου 2 παρ. 10

Στην προτεινόμενη παράγραφο, η οποία ενσωματώνει το άρθρο 2 παρ. 11 της Οδηγίας, όπως και στο άρθρο 1 παρ. 10 του Νσχ, χρησιμοποιούνται οι όροι «νόμιμος έλεγχος» και «νόμιμοι ελεγκτές», οι οποίοι απαντούν και στο ελληνικό κείμενο της Οδηγίας και αποτελούν μετάφραση των όρων *statutory audit* και *statutory auditors*. Η χρήση της έννοιας «νόμιμος» για την απόδοση στα ελληνικά της έννοιας «*statutory*» δεν είναι απολύτως ακριβής, δεδομένου ότι θα μπορούσε να δημιουργήσει την εντύπωση ότι υπάρχουν και άλλοι, πέραν των «νόμιμων», έλεγχοι και ελεγκτές. Λόγος για τον οποίον προτείνεται η απαλοιφή της λέξης «νόμιμος» ή η αντικατάστασή της από όρους όπως «προβλεπόμενος κατά τον νόμο», για τον έλεγχο, και «προβλεπόμενοι κατά τον νόμο», για τους ελεγκτές.

4. Επί του άρθρου 4 παρ.2

Με την προτεινόμενη διάταξη, η οποία ενσωματώνει το άρθρο 4 παρ. 3 της Οδηγίας στο εσωτερικό μας δίκαιο, αντικαθίσταται ο τίτλος «Προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα» στο σημείο Ε του «Παθητικού» του υποδείγματος Ισολογισμού της παραγράφου 4.103 του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις (π.δ. 148/1984). Προφανώς εκ παραδρομής, αναφέρεται το στοιχείο «Ε», αντί του ορθού «Γ». Περαιτέρω, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμη για τον ίδιο λόγο η αντικατάσταση και στην παράγραφο 4.102 σημ. 9 του π.δ. 148/1984 του τίτλου «Προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα» από τον τίτλο «Προβλέψεις».

5. Επί του άρθρου 4 παρ.4

Με την προτεινόμενη διάταξη μεταφέρεται στο εσωτερικό μας δίκαιο το άρθρο 4 παρ. 5 της Οδηγίας. Το ανωτέρω άρθρο της Οδηγίας προσθέτει νέο άρθρο, το 46α, στην Οδηγία 91/674/ΕΟΚ, το οποίο, στην πρώτη του παράγραφο, ορίζει ότι: «Όταν το ενεργητικό και το παθητικό αποτιμώνται σύμφωνα με το τμήμα 7α της οδηγίας 78/660/ΕΟΚ, εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2 έως 6 του παρόντος άρθρου». Η μεταφορά του άρθρου της Οδηγίας γίνεται με την προσθήκη στο ν.δ. 400/1970 νέου άρθρου, του 73α, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του οποίου: «Όταν το Ενεργητικό και το Παθητικό αποτιμώνται σύμφωνα με το άρθρο 43γ του κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει, εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2 έως 6 του παρόντος άρθρου». Κανόνες αποτίμησης, όμως, κατά μεταφορά στο εσωτερικό μας δίκαιο του τμήματος 7α της Οδηγίας 78/660/ΕΟΚ, έχουν περιληφθεί όχι μόνο στο άρθρο 43γ του κ.ν. 2190/1920, αλλά και στο άρθρο 43α παρ.1 περ. ιζ του ίδιου νόμου. Ενόψει των ανωτέρω, για λόγους νομοτεχνικής πληρότητας, θα ήταν σκόπιμη η

αντικατάσταση, στην προτεινόμενη διάταξη του Νοσχ, της λέξης «άρθρο» από τη λέξη «άρθρα» και η προσθήκη των λέξεων «43α παρ.1 περ. ιζ» πριν από τις λέξεις «43γ του κ.ν. 2190/1920».

Αθήνα, 28 Αυγούστου 2006

Οι Εισηγητές
Γεωργία Μακροπούλου
Γιώργος Φωτόπουλος
Ειδικοί Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Στέλιος Κουσούλης
Αναπληρωτής Καθηγητής
της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών